

SAŽETAK PRESUDE

K.S. i M.S. PROTIV NJEMAČKE OD 6. LISTOPADA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 33696/11

*Pretraga doma na osnovu informacija koje je kupila
njemačka tajna služba bila je zakonita i razmjerna*

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva, g. K.S. i gđa M.S., su supružnici koji žive u Njemačkoj.

Njemačka porezna tijela su 2006. godine pokrenula postupak protiv podnositelja zahtjeva zbog sumnje da nisu prijavili oko 50.000 eura godišnjih kamata u svojim poreznim prijavama od 2002. do 2006. godine. Postupak je pokrenut nakon primitka informacija o tome da podnositelji imaju imovinu u lihtenštajnskoj banci. Informacije je ilegalno kopirao zaposlenik banke, a otkupila ih je njemačka tajna služba prije nego što se obratila poreznim tijelima.

Na temelju tih informacija javni tužitelj je dobio nalog od suda za pretragu doma podnositelja zahtjeva kako bi se hitno pribavili dodatni dokazi. U pretrazi njihovog doma zaplijenjeni su dokumenti i računalne datoteke koje se odnose na imovinu podnositelja zahtjeva i informacije o porijeklu te imovine. Oni su u konačnici oslobođeni 2012. godine u kaznenom postupku koji se vodio protiv njih.

U međuvremenu, podnositelji zahtjeva osporili su zakonitost pretrage njihova doma. Tvrdili su da se nalog temeljio na materijalu koji je ukraden iz lihtenštajnske banke i koji su kupile njemačke tajne službe, što predstavlja povredu kako međunarodnog, tako i domaćeg prava. Njihova je žalba odbijena u prvom i drugom stupnju. Drugostupanjski sud, ostavljajući otvorenim pitanje jesu li podaci dobiveni legalno, posebno je utvrdio da se - prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi Saveznog ustavnog suda - dokazi koji su nezakonito pribavljeni od strane treće osobe mogu općenito koristiti u kaznenom postupku, osim ako su pribavljeni primjenom prisile ili sile. Također je utvrdio da se zaplijenjeni materijal nije odnosio na usko područje privatnog života podnositelja zahtjeva, nego njihove poslovne aktivnosti. Žalbu podnositelja zahtjeva konačno je 2010. godine odbio Savezni ustavni sud, koji je utvrdio kako postoji ustaljena sudska praksa prema kojoj ne postoji apsolutno pravilo prema kojem se dokazi koji su pribavljeni kršenjem postupovnih pravila ne mogu koristiti u kaznenom postupku. Savezni ustavni sud nije smatrao potrebnim odlučivati o tome jesu li podaci bili dobiveni kršenjem međunarodnog i domaćeg prava, jer su niži sudovi pri donošenju odluke uzeli u obzir da su dokazi možda doista nezakonito pribavljeni.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja), podnositelji zahtjeva su prigovorili kako je njihov dom pretražen na temelju naloga koji je izdan na osnovu dokaza koji su pribavljeni kršenjem domaćeg i međunarodnog prava.

OCJENA SUDA

Sud je utvrdio da je pretraga doma podnositelja zahtjeva predstavljala miješanje u njihovo pravo na poštovanje njihova doma, ali da se miješanje temeljilo na domaćem pravu, odnosno mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku. Nadalje, s obzirom na ustaljenu sudsku praksu Saveznog ustavnog suda (prema kojoj nije postojalo apsolutno pravilo da se dokazi koji su pribavljeni kršenjem postupovnih pravila ne mogu koristiti u kaznenom postupku), podnositelji zahtjeva mogli su predvidjeti - ako je potrebno uz pomoć pravnog savjeta - kako bi domaće vlasti mogle temeljiti nalog za pretragu na lihtenštajnskim podacima unatoč činjenici da su te informacije pribavljene povredom zakona. Stoga je sama pretraga provedena „u skladu sa zakonom”.

Osim toga, pretraga doma podnositelja zahtjeva bila je razmjerna legitimnom cilju kojem se teži, odnosno sprječavanju počinjenja kaznenog djela. Sud je pri donošenju tog zaključka razmotrio posebne okolnosti predmeta, koristeći niz kriterija.

Prvo, što se tiče toga jesu li njemačko zakonodavstvo i sudska praksa propisivali odgovarajuće i djelotvorne zaštitne mjere protiv zloporabe, Sud je primijetio da su se pretrage poput one izvršene u domu podnositelja zahtjeva određivale samo prema nalogu suca pod ograničenim uvjetima navedenim u Zakonu o kaznenom postupku. Nadalje, u posebnim okolnostima ovoga predmeta, zakonitost pretrage ispitana je i u prvom i u drugom stupnju. U drugom je stupnju izvršena čak i procjena je li osnova za izdavanje naloga za pretragu, a to su podaci pribavljeni iz lihtenštajnske banke, bila u skladu sa sudskom praksom Saveznog ustavnog suda o korištenju dokaza u kaznenom postupku. Bitna je i činjenica da su ti podaci bili korišteni u prethodnom postupku, a ne u glavnom postupku protiv podnositelja zahtjeva.

Drugo, što se tiče prirode kaznenog djela, Sud je primijetio da se radilo o teškom kaznenom djelu - utaji poreza - koje utječe na državna sredstva i sposobnost države da djeluje u kolektivnom interesu.

Treće, što se tiče načina i okolnosti u kojima je izdan nalog za pretragu, pretraga je naložena kako bi se pronašli dodatni dokazi i čini se da je to bio jedini način utvrđivanja jesu li podnositelji zahtjeva doista bili odgovorni za utaju poreza. Štoviše, ništa ne upućuje na to da su njemačka tijela namjerno i sustavno prekršila domaće i međunarodno pravo radi dobivanja informacija za progon poreznih kaznenih djela.

Četvrto, što se tiče sadržaja i opsega naloga, Sud je smatrao da su bili konkretizirani, da sadrže izričito i detaljno pozivanje na kazneno djelo koje se istražuje i da identificiraju predmete koji su traženi kao dokaz.

Naposljetku, što se tiče mogućih posljedica pretrage, podnositelji zahtjeva nisu naveli nikakve negativne posljedice pretrage na njihov osobni ugled.

Prema tome, u ovome su predmetu njemački sudovi ostali unutar svog manevarskog prostora („slobode procjene”) prilikom reguliranja uvjeta pod kojima su se stambene prostorije mogle pretraživati, te stoga nije došlo do povrede članka 8. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.